

جامعه شناسی آموزش و پرورش دوره ۸، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۱۰۹-۱۲۱

ارائه الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی از دیدگاه خبرگان

فائزه عزیزی فارسانی^۱، زهره سعادتمد^{۲*}، محمد علی نادی^۳

نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۳۰

چکیده

هدف: هدف اصلی پژوهش حاضر، ارائه الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی از دیدگاه خبرگان بود.

روش شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا پژوهشی کیفی با تحلیل مضمون بود. جامعه آماری شامل خبرگان دانشگاهی مختلف کشور در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰ بودند که به صورت هدفمند ۱۶ نفر انتخاب و تا قاعده اشباع نظری مورد مصاحبه قرار گرفتند. ابزار پژوهش مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود که اعتبار آن با روایی محتوایی (۴ خبره شامل ۲ استاد جامعه شناس، ۱ استاد روان شناس و ۱ استاد علوم تربیتی) موردن بررسی قرار گرفت و برای پایابی نیز از روش توافق کدگذاران استفاده شد که ۳ مصاحبه به تصادف انتخاب و با همکار مجری دیگری کدگذاری شدند که میزان توافق کدگذاری ۹۴٪ حاصل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش کدگذاری (باز محوری و انتخابی) استفاده شد

یافته‌ها: نتایج نشان داد ۳۹ مضمون اولیه (کدگذاری باز)، ۹ مضمون محوری شامل (خانواده محوری، مهارت‌های اقتصادی، مهارت‌های شهریوندی، ارتقای مهارت‌های اخلاقی و دین محوری و در بعد محتوا مهارت‌های زیست محیطی، تفکر انتقادی، مهارت سواد رسانه‌ای و مهارت جسمانی- روانی) و ۲ مضمون انتخابی (هدف و محتوا) به عنوان الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوران ابتدایی وجود داشت.

بحث و نتیجه گیری: بر اساس نتایج می‌توان نتیجه گرفت برنامه ریزان برنامه های درسی می توانند در قالب دو بعد کلی اهداف و محتوا، مهارت‌های زندگی را در دوره ابتدایی در کتب این دوره ارایه نمایند.

واژگان کلیدی: الگوی برنامه درسی، مهارت‌های زندگی، دوره ابتدایی، محتوا و اهداف

^۱دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، واحد اصفهان (خوارسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

^۲دانشیار برنامه ریزی درسی، واحد اصفهان (خوارسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول).

^۳دانشیار گروه مدیریت آموزشی، واحد اصفهان (خوارسگان) دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان (خوارسگان)، ایران.

مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است و به واسطه همین ویژگی ناگزیر از آموختن مهارت‌های زندگی است. مهارت‌های زندگی توانایی‌هایی هستند که با تمرین مداوم پرورش می‌یابند و شخص را برای روبه‌رو شدن با مسائل روزانه زندگی، افزایش توانایی‌های روانی، اجتماعی و بهداشتی آماده می‌کنند (Kian, Ehsangar & Izanloo, 2020). سازمان جهانی بهداشت مهارت‌های زندگی را توانایی انجام رفتار سازگارانه و مثبت به گونه‌ای که فرد بتواند با چالش‌ها و ضروریات زندگی روزمره خود کنار بیاید، تعریف کرده است (Quoted from Prajapati, Sharma & Sharma, 2017).

توانایی‌های شناختی، عاطفی و عملی است که برای موفقیت و احساس شادمانی در زندگی روزمره معمولی و عادی مورد نیاز می‌باشد (Nasheda & et al, 2019). آموزش مهارت‌های زندگی به دلیل آماده نمودن افراد جهت مقابله با مشکلات و ایجاد رفتارهای سازگارانه در سال‌های اخیر مورد توجه دست اندرکاران نظام‌های آموزشی قرار گرفته است (Etemadi & et al, 2020).

تقسیم بندی‌های گوناگونی از مهارت‌های زندگی به عمل آمده است. چشم‌انداز یادگیری کشورهای سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی نیز سه نوع مهم مهارت‌های زندگی را شامل مهارت‌های شناختی و فراشناختی^۱، مهارت‌های فیزیکی و عملی^۲ و مهارت‌های اجتماعی^۳ طبقه‌بندی کرده است. اولی ناظر بر مهارت‌هایی مانند تفکر انتقادی^۴، تفکر خلاق^۵ و خودتنظیمی^۶ است؛ مهارت فیزیکی شامل چگونگی استفاده از اطلاعات و ارتباطات فناوری و مهارت‌های اجتماعی ناظر بر همدلی، خودکارآمدی، مسئولیت‌پذیری و تعاملات اجتماعی است (OECD, 2018).

اگرچه انسان این قابلیت را دارد تا در تمام طول زندگی بر مهارت‌های خود بیفزاید اما بیشترین این مهارت‌ها در دوران مدرسه اتفاق می‌افتد. مدرسه زمینه‌ای فراهم می‌کند تا دانش‌آموزان با مهارت‌های اساسی زندگی آشنا شوند و در دوران بعدی زندگی خود از آن استفاده نمایند (McMullen & Mc Mullen, 2018). یکی از دوران مهم مدرسه، دوره ابتدایی است. سال‌های اولیه حضور کودک در مدرسه، پایه و اساس شخصیت او را تشکیل می‌دهد. این دوره یکی از دوره‌های حساس زندگی کودک و مقدمه‌ای برای ورود به دنیایی بزرگتر است. بنابراین شناخت کودک و نیازهای فطری و اساسی او سلامت آینده اجتماع را تأمین می‌کند (McMullen & Eaton, 2021).

کودکان بدون داشتن رشد اجتماعی و مهارت لازم، در تعامل با سایرین، قادر نیستند وظایف خود را به خوبی انجام دهند (Hosseini & et al, 2019).

امروزه بخشی از برنامه‌های درسی سطوح گوناگون تحصیلی به آموزش مهارت‌های زندگی اختصاص یافته است (Jacobs & Wright, 2018). طراحی الگوی برنامه درسی آموزش مهارت‌های زندگی می‌تواند موجبات ایجاد و ارتقای مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های رشد فردی دانش‌آموزان را فراهم نماید (Rajabi & et al, 2020). الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان، مورد تأکید بسیاری از مریبان و صاحب نظران تعلیم و تربیت بوده است. برای مثال از نظر جان دیوی، هدف تعلیم و تربیت آماده کردن شهروندان برای خودگردانی است و این یادگیری مثل هر یادگیری دیگر باید از راه عمل صورت می‌گیرد. در برخی از نظریه‌های برنامه درسی از جمله نظریه‌های انسان گرایانه نیز، آموزش مصاديق مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان جزء اهداف اصلی ذکر شده است (Saravankumar, 2020). با توجه به اهمیت یادگیری مهارت‌های زندگی به برای مواجهه با مسائل و مشکلات روزمره و تأثیر آن بر بهبود زندگی فردی و اجتماعی و نیز تاکیدهایی که بر آن گردیده است، باید در فرآیند تعلیم و تربیت بدان توجه لازم بعمل آید. در همین راستا امروزه بخشی از برنامه‌های درسی رسمی مدارس در اکثر نظام‌های آموزشی به آموزش این مهارت‌ها اختصاص یافته است (Owhadi & Mazaheri, 2012).

-
1. cognitive and meta-cognitive skills
  2. practical and physical skills
  3. social skills
  4. critical thinking
  5. creative thinking
  6. self-regulation

در خصوص مهارت‌های زندگی پژوهش‌های انجام گرفته است. اما بیشتر این پژوهش‌ها با روش کمی انجام شدند و از طرفی دیگر، بیشتر محققان صرفاً به بررسی مهارت‌های یادگیری توجه کردند و سایر مهارت‌های زندگی کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. از سوی دیگر، با توجه به اهمیت مهارت‌های زندگی در این دوران، هنوز نیاز به پژوهش احساس می‌شود. Ahmadi & etal (2019) در پژوهشی نتیجه گرفتند آموزش مهارت‌های زندگی به افراد جامعه و آشنا ساختن آنان با راه‌های مقابله با تنبیه‌گی‌های زندگی، خصوصاً در دوره ابتدایی حائز اهمیت فراوان است. Mahdavi & Rasouli (2019) در پژوهشی نتیجه گرفتند برخی از شاخص‌های مهم مهارت زندگی شامل مهارت‌های خودآگاهی، همدلی، اخلاقی، زیست محیطی و تاکید ضمیمنی بر مهارت‌های ارتباط بین فردی و اجتماعی، تصمیم‌گیری، حل مسئله و مقابله با هیجانات و مغفول ماندن مهارت‌های تفکر خلاق و انتقادی می‌باشد. Rajabi & etal (2019) در پژوهشی نتیجه گرفتند اجرای برنامه درسی دوره ابتدایی مبتنی بر آمادگی جسمانی و مهارت‌های زندگی یونسکو با رویکرد تلفیقی، در دوره ابتدایی کاربردی بوده و می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. Hashemi & Nabavizadeh (2018) در پژوهشی نتیجه گرفتند ۸ بعد ارتباطی، ارزش‌های فردی، ارزش‌های خانوادگی، ارزش‌های ملی و میهنی، توجه به محیط زیست، تفکر و تعقل، توجه به مسایل مالی و اقتصادی، توجه به ارزش‌های دینی و معرفتی از مولفه‌های مهم آموزش مهارت‌های زندگی است.

Ahmadzadeh & Salehi (2016) در پژوهشی نتیجه گرفتند در دوره ابتدایی مهارت‌های خودآگاهی، همدلی، اخلاقی، زیست محیطی و تاکید ضمیمنی بر مهارت‌های ارتباط بین فردی و اجتماعی، تصمیم‌گیری، حل مسئله و مقابله با هیجانات از عناصر مهم مهارت‌های زندگی هستند. Singh (2020) در پژوهشی نتیجه گرفت سطح مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان ابتدایی پایین است و لازم است مهارت‌های اجتماعی در اولویت مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان از طریق مدرسه آموزش داده شود. Lui (2019) در پژوهشی نتیجه گرفت رویکرد بازی محور در امر آموزش باید جدی تر از قبل در نظر گرفته شود و مهارت‌های زندگی از طریق بازی قابل عملیاتی است. Ghavanlo & Et al (2020) در پژوهشی نتیجه گرفتند توسعه اجتماعی، تقویت مهارت‌های زندگی پیشرفت، رفاه ذهنی و خودکفایی از جمله عناصر مهم برنامه درسی هستند. Slobic (2017) در پژوهشی نتیجه گرفت هفت مهارت اساسی کار گروهی، خودآگاهی، برقراری ارتباط، حل مسئله، کنترل خشم، حل اختلاف و عزت نفس از جمله مهارت‌های مهم زندگی هستند. Tan (2018) در پژوهشی نتیجه گرفت چهار مؤلفه اصلی مهارت‌های زندگی شامل پرورش اعتماد به نفس، یادگیری خودراهبر، مشارکت کننده فعال و شهروند فعال است.

در سال‌های اخیر نیز در نظام الگوی برنامه درسی ابتدایی کشورمان در قالب طرح‌های آموزشی و ملی مانند طرح کرامت به مهارت‌های زندگی پرداخته شده است (Owhadi & Mazaheri, 2012). البته پژوهش‌های انجام شده در ایران نشان می‌دهد که این پژوهه‌ها در صحنه عمل چنان مورد تأکید قرار نگرفته است و نتایج تحقیقات، فقدان یا کمبود میزان دستیابی دانش‌آموزان به مهارت‌های زندگی را نشان می‌دهد (Sarabi & Ahmadi, 2019). این در حالی است که در اهداف آرمانی و اهداف دوره‌های تحصیلی نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران نیز به صراحة و یا بطور ضمیمنی به آموزش مصادیق مهارت‌های زندگی تاکید شده است. لذا مدارس نقش عظیمی در آموزش و پرورش کودکان بر عهده دارند و ملزم هستند برنامه‌ای وسیع و متعادل جهت ارتقا و تقویت توانایی‌های فیزیکی، روانی، فرهنگی، اخلاقی و معنوی دانش‌آموزان به خصوص در دوره پایه یعنی ابتدایی تدوین نموده و آنان را جهت فرصت‌ها و مسئولیت‌ها و تجربیات دوران بزرگسالی آماده نمایند. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند علاوه بر دانش افزایی در مورد مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان دوره ابتدایی، همچنین این مزیت را به وجود خواهد آورد که در برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان این دوره اصلاحات مورد نیاز اعمال شود و مهارت‌های زندگی در راس برنامه درسی این دوره قرار گیرد. بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر، ارائه الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی است.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا پژوهشی کیفی با تحلیل مضمون بود. جامعه آماری شامل ۱۴ خبره بودند که بر اساس قاعده اشباع نظری و با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ملاک انتخاب مشارکت کنندگان داشتن تالیفات در زمینه مهارت‌های زندگی، آموزش ابتدایی و برنامه درسی، مرتبط بودن رشته تحصیلی و علاقمندی به شرکت در

مصاحبه‌ها بودند. این‌بار پژوهش مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود. در طرح و ترتیب سوالات محدودیتی وجود نداشت. ابتدا با طرح سوالاتی نظری تعریف خبرگان از مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی، ابعاد آن و اهمیت آن مطرح شد و سپس سعی بر این بود در فحواری سوالات چنانچه خبرگان به نکات جدیدی اشاره می‌کنند بر آن تمرکز شود.

اعتبار یافته‌ها با روایی محتوایی (۴ خبره شامل ۲ استاد جامعه شناس، ۱ استاد روان شناس و ۱ استاد علوم تربیتی) مورد بررسی قرار گرفت و برخی نظرات خبرگان آنان اعمال شد. برای پایانی نیز از روش توافق کدگزاران استفاده شد که ۳ مصاحبه به تصادف انتخاب و با همکار مجری دیگری کدگزاری شدند که میزان توافق کدگزاری ۹۴/۰ حاصل شد.

شیوه اجرای پژوهش چنین بود که ابتدا بعد از شناسایی خبرگان از طریق معرفی توسط خبرگان دیگر و جستجو در سایت‌ها از طریق ایمیل با آنان هماهنگی‌های اولیه صورت گرفت و هدف پژوهش برای آنان تشریح شد. بعد از هماهنگی‌های اولیه، زمان مصاحبه با مشارکت کنندگان در یک جدول زمانی تنظیم شد که بتوان به مدیریت زمان مصاحبه‌ها پرداخت. زمان مصاحبه‌ها با توجه تمایل مشارکت کنندگان به صورت تلفنی حدود ۴۰ دقیقه بود. از آنجایی که شرایط ویروس کرونا اجازه مصاحبه حضوری را نمی‌داد مصاحبه‌ها به صورت تلفنی انجام شدند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش کدگذاری (باز محوری و انتخابی) استفاده شد. این کار توسط محقق و همکاران وی صورت گرفت. ابتدا متن هر مصاحبه تحلیل و مفاهیم مرتبط شناسایی شدند و سپس مفاهیم به کدهای باز تخصیص داده شدند. در این مرحله تعداد ۸۴ مفهوم اولیه شناسایی شد که با حذف کدهای همسان و تکراری تعداد ۴۹ کد باز باقی ماند. در مرحله بعد، تمام کدهای باز در مضماین کلان تری تقلیل شدند. در نهایت از بین مضماین محوری کدهای انتخابی شناسایی شد.

پا فته ها

ابتدا برخی از مشخصات مشارکت کنندگان (سن، جنسیت، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه و رزومه) در جدول (۱) آرایه شده است.

جدول ۱. برخی از ویژگی‌های (سن، جنسیت، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه و رزومه) مشارکت کنندگان در پژوهش

متغیر	فراوانی	سن	جنسيت	نوع دانشگاه	مدرک تحصيلي	رزومند			
		۵۰ - ۴۱	۴۰ - ۳۰	بالاتر از ۵۰	مرد زن	آزاد دولتی	استاد دانشيار استاديار	مقاله کتاب	طرح
۴	۲	۸	۴	۱۰	۴	۸	۶	۵	۷
۳۳	۶	۷	۵	۲	۲	۵	۵	۷	۷

جدول ۲. نمونه‌هایی از نحوه تبدیل مفاهیم - جملات به کدگذاری‌های باز

مفالیم - جملات

به نظرم با توجه به گستردگی و پیچیدگی بیماری‌های نوظهور، خیلی لازم است به دانش‌آموzan محتواهای رعایت بهداشت جسم آموزش داده بشود اون هم با مطابق مختلف و ابعاد آن.

شرط امروزی یعنی پیوسته مخاطرات در کنار بچه ها هست لذا به نظرنم باید به انها آموزش داده شود در مواجهه با رفتارهای پر خطر چکار کنند. برای مثال چنانچه دانش آموز در محیط مدرسه مورد تهدید قرار می گیرد لازم است به خانواده و کادر مدرسه خود اطلاع دهد این فقط از راه آموزش صحیح امکان پذیر است.

الآن ورزش هم امری برای سلامتی و هم امری برای حرفة ای شدن هست لذا باید بچه ها را به ورزش کردن و با حس قهرمانانه تشویق کرد.

بی شک انسان با داشتن هدف در زندگی موفق خواهد شد و این هدف غایی باید در همین دوران سنی در وجود دانش اموز شکل بگیره که خداوند در راس همه امور است و باید با نگاه به طبیعتی که خلق کرده او را بیشتر بشناسیم. شناخت خداوند

باید آنچنان با دانش اموز خود دوست و راحت بود که بداند در هر شرایطی هیچ کس (حتی بهترین دوست) مثل والدینش خوبی نقش والدین در سعادت فرزند او را نمی خواهد.

این سینمیں موقع مناسبی هست تا بچه ها سر مسایل و موضوعات مختلف با هم از سر راه درست آن صحبت کنند نه جنگ و درگیری. اولیه بحث کردن یادگیری اصول

روحیه لطیف بچه‌ها می‌طلبد تا به انها آموزش داده شود همیشه هر چیزی به همان شکل درست نیست باشد اطلاعات خود را نسبت به آن چیز بالا ببریم.

باید به دانش‌آموزان گفته شود که همه چیزهایی که از تلویزیون و سایر جاهای دیگر نشان داده می‌شوند همیشه درست نیستند و ممکن است اثرات بدی در زندگی ما بر جای بگذارند.

درک تاثیرات

مثبت و منفی

رسانه‌ها

وقتی فردی خیلی به چیزی وابسته بشده مثل گوشی و ... حتماً آسیب مینخورد.

اینترنتی

در دوره ابتدایی حالا کتاب علوم بیشتر، باید قسمت‌ها و کارکردهای مختلف بدن تا حد اولیه گفته شود.

بدن

بچه‌ها در این دوران تا حدودی مسائل جنسی را درک می‌کنند این نکته هم بگوییم که در کشور ما بلوغ جنسی خیلی زود اتفاق می‌افتد لذا باید مسائل جنسی و ارتباط آموزش داده شود نه سرپوش و پنهان.

مخالف

برخی آداب برخورد با جنس مخالف باید به دانش‌آموزان آموزش داده شود /

جنسی

الان ما با بحران آب مواجه هستیم در دوره ابتدایی می‌توان به این موضوع در حد توان پرداخت و به صورت عملیاتی آموزش داد. همین شستن دست‌ها اگر به صورت صحیح انجام نشود چقدر آب هدر می‌رود. مثلاً وقتی مایع در دست داریم و در حال کف زدن دست هستیم یکسره آب شیر باز هست همین زمان کلی آب بی دلیل هدر رفته و برای سایر موارد به همین شکل عملیاتی می‌توان با خلاقیت پرداخت.

بچه‌ها می‌توانند درک کنند که همه نسبت به هم وظایفی داریم و همچنین نسبت به منابع عمومی مثل برق و ... پس باید این مورد مهم در کتاب‌ها به شکل ویژه پرداخته شوند.

به نظرم امروزه یکی از مهارت‌های مهم زندگی دانستن و فهم درامد و هزینه هست. باید به شکل اولیه در دوره ابتدایی این مفاهیم مطرح شوند.

همه مشاغل اگرچه خوب و برای جامعه لازم هستند اما می‌توان مشاغل را دسته بندی و به بچه‌ها نشان داد برخی مشاغل به دلایلی بیشتر از سایر مشاغل درامد برای آینده دارند.

مشاغل درآمدها

یکی از هنجرهای مهم رعایت حق و حقوق دیگران هست این مورد می‌تواند در قالب برنامه درسی آموزش داده شود تا در وجود دانش‌آموزان از همان دوران ابتدایی نهادینه شود.

در مرحله اول تعداد ۳۹ کد باز شناسایی شد و سپس در مرحله دوم کدگذاری به ۹ کد محوری تقلیل داده شدند. کدهای محوری از سطح انتزاعی بالاتری برخوردار و پوشش دهنده باز معنایی کدهای پیش از خود هستند. در جدول^(۳) فرایند کدگذاری باز، محوری و انتخابی ارائه شده است.

جدول ۳. کدگذاری باز، محوری و انتخابی الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز	رعایت هنجرهای خانوادگی
کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نقش والدین در سعادت فرزند
خانواده محوری	خانواده باز	رجوع به خانواده در مشکلات

	یادگیری دخل و خرج
مهارت های اقتصادی	تقویت مهارت سودآوری با محوریت بازی
برنامه درسی هدف محور	آشنایی اولیه با مشاغل درآمدزا
	آشنایی با اهمیت و نقش بیمه در زندگی
	ایجاد علاقه و مطالعه در زمینه مسائل اقتصادی
	رعایت منافع جمعی
مهارت های شهروندی	اشغال نریختن در سطح خیابان
	مراقبت از اموال عمومی
	درک خدمت به مردم به عنوان یک وظیفه
	یادگیری ارتباط صحیح با جنس مخالف
ارتقای مهارت های اخلاقی	قدرشناسی در برابر خدمت دیگران
	رعایت هنجارهای جنسی
	توان تشخیص محرم از نامحرم
دین محوری	شناخت پیامبران
	شناخت بزرگان دین
	تأثیر دین در زندگی
	یادگیری استفاده صحیح از منابع
مهارت های زیست محیطی	مسئولیت اجتماعی نسبت به انرژی ها
	درک اثرات تخریب جنگل ها در زندگی بشر
برنامه درسی محتوا محور	حساسیت نسبت به استفاده بی رویه از منابع آب و خاک
	ظرفیت شنیدن حرف های مقابل
	ارتقای مهارت های حل مسئله
تفکر انتقادی	یادگیری اصول اولیه بحث کردن
	یادگیری نقد و سوال کردن
	یادگیری پرس و جوی موضوعات
	استفاده از رسانه ها
مهارت سواد رسانه ای	درک تاثیرات مثبت و منفی رسانه ها
	پیامدهای اعتیاد اینترنتی
	درک شناخت تمیز پیامهای درست و غلط
	ارتقای دانش بهداشت جسمی
	آگاهی از تغییرات بدن و طبیعی بودن این تغییرات
	اصول بهداشت فردی
مهارت جسمانی - روانی	آشنایی با بیماری های عفونی و راههای جلو گیری از آنها
	یادگیری مقابله با رفتارهای پرخط
	عادت به ورزش کردن منظم
	شناخت اجزای بدن

یافته های جدول نشان می دهد ۹ مضمون محوری (شامل: مهارت جسمانی - روانی، خانواده محوری، دین محوری، تفکر انتقادی، مهارت سواد رسانه ای، ارتقای مهارت های اخلاقی، مهارت های زیست محیطی، مهارت های اقتصادی و مهارت های شهروندی) برای مهارت زندگی از دیدگاه خبرگان قابل شناسایی است. بر این اساس، محتوا و معانی کدهای محوری مجدد مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت با توجه به اظهارات مشارکت کنندگان و تاکیدات آنان، مضامین محوری در دو مقوله کلان اهداف و محتوای برنامه درسی مهارت های زندگی گرفت. در بعد هدف موافقه هایی مانند خانواده محوری، مهارت های اقتصادی، مهارت های

شهرهوندی، ارتقای مهارت‌های اخلاقی و دین محوری و در بعد محتوا مهارت‌های زیست محیطی، تفکر انتقادی، مهارت سواد رسانه‌ای و مهارت جسمانی- روانی نام برد.

در ادامه برخی از اظهارات مهم مشارکت کنندگان ذیل مفاهیم و مضامین محوری ارائه شده است: مشارکت کننده‌ای در مورد اهمیت هنجارهای خانوادگی معتقد بود: «به نظرم دوره ابتدایی دانش‌آموز مستعد آموختن همه چیز هست پس این فرصت مناسب را باید هدف گذاری کرد از جمله مهم ترین حوزه‌های جامعه ما مربوط به خانواده است الان بسیاری از مشکلات ما مربوط به خانواده و مسائل آن است پس به نظرم باید روی تقویت هنجارهای خانوادگی و قداست آنها برنامه‌ریزی کرد» (کد ۹۴۲).

در مورد تفکر انتقادی به عنوان یکی از مضمایم محوری شناسایی شده مشارکت کننده‌ای معتقد بود: «الآن یکی از ضعف‌های بسیاری از ماه‌ها حتی بنده این هست نمی‌توانیم درست با هم حرف بزنیم. مثلاً سر یک موضوع حتی علمی گاهی بین همکاران آنچنان تنیدی و عصیانیت شکل می‌گیرد که بحث به جدل و دعوا می‌کشد یعنی یعنی ما باید در همین دوره ابتدایی مهارت شنیدن حرف مقابا و سپس طرح باسخ به شکا منطق. آموزش بدیهی» (کد ۱۱، ۴۸ ساله).

۵- معادلهای حسماً = همان مشاکت کننده‌ای، معتقد به:

در کشور، ما با مشکلات جسمانی و عوارض توجه نکردن به بدن مواجهه هستیم همین هزینه ای بسیار زیاد برای درمان آن می طلبد. هدف اصلی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی به نظرم همین باشد که کودک یاد بگیرد بدن سرمایه او هست و در بزرگسالی به سالم بودن آن نیاز دارد لذا ورزش منظم کردن یکی از این مهارت‌ها باید باشد)(کد ۱، ۵۰ ساله).

در ذیل سواد رسانه‌ای مشارکت کننده‌ای این گونه بیان داشت: «کسی نیست که اهمیت و حتی اثرات مخرب دنیای مجازی را انکار کند و البته هر روز این دنیا(فضای مجازی) پیچیده‌تر می‌شود. در چنین شرایطی استفاده مناسب از فضای مجازی باید با توانمندی و تشخیص خوب از بد باید تقویت شود. ما باید به کودکان همین دوره(ابتدایی) به هر شکل ممکن آموزش بدهیم که دنیای مجازی بیش از تصور خوب است اما بیش از تصور هم آسیب دارد و باید راه درست استفاده کردن را آموخت و عادت آن را تثبیت کرد» (کد ۱۴، ۳۸ ساله).

دین محوری یکی از مضماین محوری بود. مشارکت کنندگان در ذیل تبیین آن معتقد بود: «کشور ما و ارزش‌های آن بر گرفته از دین اسلام و خداپرستی است. ما باید به عنوان هدف اصلی خود در برنامه درسی دانش‌آموزان ابتدایی به شکل مطلوبی شناخت بزرگان دین را به دانش‌آموزان آموزش بدهیم. به نظرم باید داشتن حس نزدیک به دین در زندگی یکی از مهارت‌های اساسی زندگی باشد. حمن داشتن بمحضه دین و قوانین زمینه شکنفای مهارت‌های دیگر در زندگانی فراهم کن» (کد ۱: ۴۸-۴۹).

در مورد تفکر انتقادی و ذیل مفاهیم آن مشارکت کننده‌ای معتقد بود: «شاید به جرات گفت حتی آدم‌های باسوس و در راس امورات مملکت ما نیز هنوز توانمندی بحث کردن را خوب یاد نگرفته‌اند. یعنی ما نمی‌توانیم با هم حرف بزنیم سریع به تندی و عصبانیت کشیده می‌شویم. بنابراین در دوره ابتدایی چه مهارتی مهم تراز این که ما صبر و حوصله گوش دادن و انتقاد کردن را آموزش دهیم» (کد ۳، ۵۰ ساله).

همچنین، مشارکت کننده دیگری در مورد تبیین مهارت‌های اخلاقی معتقد بود: «شرایط امروزی جامعه با واقعیت‌های جدیدی گره خورده است ما نمی‌توانیم مسایل مهم و واقعی را کنار بگذاریم. منظورم مسایل اخلاقی که بنابر ارزش‌های اسلامی معمولاً نوعی شرم همیشه نسبت به بیان و طرح بحث انها داریم. بنده معتقد هستم دانش‌آموزان دوره ابتدایی نسبت به دهه گذشته با بلوغ زودرس تری مواجهه شدند لذا مسایل جنس مخالف، دوستی با جنس مخالف و ... از مواردی است که برای دانش‌آموزان مطرح می‌شود. لذا، این موضوعات جز مهارت‌های مهم زندگی و نیازمند آموزش با محوریت مبانی اسلامی و هنغارهای اسلامی است» (کده ۵۰ ساله).

در نهایت در شکل(۱) الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی ارائه شده است.

شکل ۱. الگوی نهایی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی

بحث و نتیجه گیری

امروزه یکی از مهم‌ترین اصول زندگی آموختن مهارت زندگی در دنیای پیچیده و رو به تغییر است. اگرچه مهارت‌های زندگی در طول تمام دوران زندگی قابل آموختن است، اما بهترین زمان برای این فرایند، دوران ابتدایی است. زیرا در این دوران به شکل بهتری مهارت‌ها در وجود دانش آموز نهادینه می‌شوند. لذا بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر، ارائه الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی بود.

یافته‌ها نشان داد ۳۹ مضمون اولیه (کدگذاری باز)، ۹ مضمون محوری و ۲ مضمون کلی (هدف و محتوا) به عنوان الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی در دوران ابتدایی وجود دارد. در بعد اهداف، مضامینی مانند خانواده محوری، مهارت‌های اقتصادی، مهارت‌های شهریوندی، ارتقای مهارت‌های اخلاقی و دین محتوا مهارت‌های زیست محیطی، تفکر انتقادی، مهارت سواد رسانه‌ای و مهارت جسمانی- روانی بودند.

یافته اول بعد اهداف برنامه مهارت‌های زندگی، خانواده محوری بود. این یافته با نتایج پژوهش Hashemi, Nabavizadeh (2018) که نتیجه گرفته بودند یکی از مضامین محوری آموزش مهارت‌های زندگی، ارزش‌های خانوادگی است همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت در کشورمان و بر اساس هنجارهای دینی و اعتقادی خانواده از جایگاه خاصی برخوردار است. از طرفی بسیاری از روابط اجتماعی و فردی بر اساس قواعد خانوادگی تنظیم می‌شوند لذا نقش خانواده بسیار با اهمیت است. به

همین دلیل می‌توان نتیجه گرفت خانواده محوری و توجه به خانواده خود برای فرد می‌تواند منبعی قابل اعتماد برای حمایت‌های مختلف در مراحل مختلف زندگی باشد.

یافته دیگر، مهارت‌های اقتصادی بود. این یافته با نتایج پژوهش Hashemi, Nabavizadeh (2018) و Bayani, Akbari, Saemi (2020) همسو است. این محققان نیز به مقوله اقتصادی به عنوان یکی از مهارت‌های مهم زندگی تاکید کرده بودند. در تبیین این یافته می‌توان گفت برخلاف گذشته که زندگی جمعی و قواعد خانوادگی به گونه‌ای بود که نیاز چندانی به مباحث اقتصادی و تحلیل آنها نبود. اما امروزه با توجه به پیچیدگی هنجارهای اقتصادی و درآمدزایی این نیاز مورد توجه قرار گرفته است. در واقع آشنایی با مباحث اقتصادی اولیه برای دانش‌آموز این مزیت را دارد که متناسب با سلیقه و آشنایی که با مشاغل و درآمد آنان پیدا می‌کند در آینده به راحتی بتواند شغل مولدی را برای خود انتخاب نماید. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت امروزه بدون داشتن سواد اقتصادی و آشنایی اولیه با مشاغل نمی‌توان زندگی موفقی داشت. به همین دلیل صاحب نظران و خبرگان بر لزوم و اهمیت آشنایی دانش‌آموزان از همان دوران اول مدرسه بر آشنایی با مفاهیم اولیه اقتصادی تاکید دارند.

مهارت‌های شهروندی یافته دیگر پژوهش بود. این یافته با نتایج پژوهش‌های Mahdavi, Rasouli, Mahdavi (2019) و Hashemi, Nabavizadeh (2018) که نتیجه گرفته بودند یکی از مهارت‌های مهم زندگی درک منافق عمومی و مسئولیت نسبت به آن است همسو است. در ذیل این مضمون محوری، رعایت منافع جمعی و مسئولیت نسبت به اموال عمومی قرار داشت. در تبیین این یافته می‌توان گفت درک و توجه به داشته‌های جمعی یک مهارت است که باید نسبت به آن حساسیت نشان داد. به عبارتی بهترین زمان ارتقای این درک در دوره ابتدایی است. در این دوره دانش‌آموز می‌تواند یاد بگیرد که منافع جمعی برای مثال درختان برای عموم مردم مفید است و چنانچه درختان آسیب بینند این زیان و آسیب برای کل افراد است. لذا در این دوره می‌توان در قالب داستان و بازی نشان داد که منافع عمومی زیادی برای همه مردم وجود دارد که هر کس به عنوان یک شهروند باید نسبت به آن مسئول باشد.

یافته دیگر پژوهش، ارتقای مهارت‌های اخلاقی بود. این یافته با نتایج مطالعاتی مانند Mahdavi, Rasouli, Mahdavi (2019) و Ahmadzadeh, Salehi (2016) نیز که بر مهارت‌های اخلاقی تاکید کرده بودند همسو است. در تبیین آن می‌توان گفت در کثر ما مسایل اخلاقی بر بنيان‌های اعتقادی و ارزش‌های اسلامی نهفته هستند. به طور کلی، اخلاق یکی از مهمترین اصول زندگی شمرده می‌شود و توجه به آن در همان دوره ابتدایی امری لازم است. دوره ابتدایی به این علت که کودک در بسیاری از قضاوت‌ها بر مبنای آنچه می‌بیند درک می‌کند، لذا آموزش‌های مهارت‌های اخلاقی در این دوره می‌تواند آنان را نسبت به مسایل اخلاقی بیشتر آشنا سازد.

دین محوری مضمون محوری دیگر بود. این یافته در مطالعاتی مانند Hashemi, Nabavizadeh (2018) نیز مورد اشاره قرار گرفته است. دین در زندگی انسان‌ها تاثیرات روانی بسیاری دارد. در کشور ما که دین در راس امور است و اعتقاد به یگانگی خداوند امری بنیادی است توجه به شناخت خداوند در دوران ابتدایی این مزیت را دارد که کودک با خالق جهان بیشتر آشنا شود. در برنامه درسی این دوره و کتاب‌های مختلف آن می‌توان با به تصویر کشیدن تجلی خداوند در همه جا و اینکه این جهان بدون مرجع نیست آنان را نسبت به مباحث دینی حساس کرد. زیرا در این دوره دانش‌آموز مستعد یادگیری عمیق است و چنانچه به طور صحیح نسبت به آموزه‌های دینی آشنا شود در دوران بعدی نیز تکمیل و تصحیح خواهد شد.

یافته دیگر پژوهش، بعد محتوای مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی بود. در این بعد مهارت‌های زیست محیطی قرار داشت. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی مانند Mahdavi, Rasouli, Mahdavi (2019) Hashemi, Nabavizadeh (2018) و Ahmadzadeh, Salehi (2016) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت امروزه موضوعات زیست محیطی و منابع در حال مصرف یکی از نگرانی‌های بسیار مهم جامعه بشری بشمار می‌رود. موضوعات زیست محیطی موضوعاتی هستند که باید از دوران ابتدایی آن را مورد توجه قرار داد. در این دوران کودکان با محیط اطراف آشنا می‌شوند و آن را می‌توانند درک کنند. لذا می‌توان نتیجه گرفت درک مسایل زیست محیطی نیازمند نهادینه شدن از همان دوران کودکی است و

به همین دلیل از دیدگاه خبرگان، مسایل زیست محیطی برای دانشآموزان دوران ابتدایی به عنوان یک مهارت اساسی برای زندگی در آینده بشمار می‌رود.

یکی دیگر از مضمون محوری در بعد محتوای الگوی برنامه درسی مهارت‌های زندگی، تفکر انتقادی بود. این یافته با نتایج (Liu, Xianghua, 2019) Mahdavi, Rasouli, Mahdavi, Salehi, Ahmadzadeh, (2016) و (2019) Ahmadzadeh, Salehi, Singh (2016) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت شکل گیری تفکر انتقادی در دوره کودکی این مزیت را دارد که کودکان بتوانند با اصول نقد و پرسشگری آشنا شوند و نقد خود را نسبت به موضوعات مختلف به شکل مناسبی طرح کنند. امروزه این مهارت یکی از مهارت بسیار مهم تلقی می‌شود که بیشتر صاحب نظران معتقد هستند تفکر انتقادی باید به شکل مناسبی و در همین دوره اولیه زندگی مورد توجه قرار گیرد تا بتوان توانمندی دانشآموز در این مهارت را بالا برد.

یافته دیگر پژوهش مهارت جسمانی- روانی بود. این یافته با نتایج مطالعات (Ahmadzadeh, Salehi, Singh, 2016) و (2018) Tan (2020) همسو است. در این مورد باید گفت توجه به جسم و رعایت اصول بهداشت بدن نوعی مهارت زندگی تلقی می‌شود که فرد نسبت به مدیریت بدن خود بکار می‌برد. در دوره ابتدایی دانشآموزان این قابلیت را دارند تا برای تقویت جسم و روان خود ورزش و عادت مستمر به ورزش را نهاده کنند. در این دوره ورزش و هیجانات بدنی یکی از بهترین شکل‌های پژوهش جسم کودکان به شمار می‌رود. در قالب بازی‌های مختلف می‌توان دانشآموزان را به ورزش تشویق کرد تا در تمام مراحل زندگی ورزش کردن در اولویت زندگی آنان باشد. همچنین در این دوره می‌توان در قالب بازی و پژوهش مهارت‌های جسمانی مسابقات ورزشی را توسعه داد تا نوعی حس رقابت برای تقویت پژوهش جسم وجود داشته بشود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت توجه به مهارت‌های جسمانی- روانی در دوره ابتدایی به خاطر روح لطیف و سرشار دانشآموزان که هیجانات زیادی دارند یکی از زمینه‌های مناسب برای تقویت مهارت‌های جسمانی و تناسب جسم و دوری از تنیدگی و خمیدگی در دوران بعدی زندگی خواهد بود.

پژوهش حاضر از آنجایی که صرفاً با روش کیفی انجام شد و امکان انجام روش ترکیبی (کیفی- کمی) برای محقق میسر نبود دارای محدودیت است و نتایج آن را باید با احتیاط نگریست. محدودیت دیگر مربوط به دوره ویروس کرونا بود که امکان مصاحبه‌های حضوری را از محقق گرفت. بر اساس نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود: ۱- در راستای شناخت وضعیت مهارت‌های زندگی دانشآموزان ابتدایی، لازم است سنجش این مهارت‌ها در مدارس و ابعاد مختلف آن صورت بگیرد تا بتوان ابتدای شناختی از وضعیت مهارت‌های زندگی به دست آورد. لذا به محققان آینده توصیه می‌شود در پژوهش‌های آینده این امر را در اولویت قرار دهند. ۲- در الگوی برنامه درسی دانشآموزان دوره ابتدایی به مهارت‌های عملی زندگی بیشتر توجه شود. در این راستا، بازی‌های بومی و محلی بیشتر در دستور کار برنامه‌ریزان باشد. زیرا در قالب بازی‌های بومی- محلی بسیاری از مهارت‌های زندگی در قالب فرهنگ آن بازی وجود دارد. ۳- مسابقات تیمی و مهارتی از قبیل مواجهه با یک مشکل و چالش جهت تقویت مهارت‌های ارتباطی و یادگیری تشریک مساعی در حل مشکلات، در برنامه درسی دوره ابتدایی قرار گیرد. ۴- در راستای یافته سواد رسانه‌ای پیشنهاد می‌شود در دوره ابتدایی ماده درسی با رسانه‌ها و زندگی گنجانده شود و مباحث استفاده درست و نادرست از رسانه‌ها به شکل نمایشی و جذاب ارایه شود. ۵- یکی دیگر از یافته‌ها، مهارت خانواده محوری بود. در این راستا پیشنهاد می‌شود در برنامه درسی دوره ابتدایی حضور خانواده‌ها در مدرسه به عنوان بخشی از مواد آموزشی لحاظ شود و میان اولیا و فرزندان در مدرسه تعاملات صورت گیرد تا فرزندان اعتماد به نفس زیادی کسب کنند و خانواده خود را مرجع در تمام امور حتی در مدرسه تلقی کنند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسنده‌گان از خبرگان و اساتید شرکت‌کننده در پژوهش تشکر و قدردانی می‌کنند.

References

- Ahmadzadeh S, Salehi K. (2016). Analysis of the place of life skills development in Iranian preschool curriculum A study based on multiple approaches, the first international conference and the second national conference of the third millennium and humanities, Shiraz.
- Etemadi A, Heidari A, Pasha G, Bakhtiarpoor S, Makvandi B. (2020). Effectiveness of life skills training in workplace on job burnout & happiness. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 11(43), 1-18.
- Ghavanlou R, Bayani A, Akbari H, Saemi H. (2020). To design the curriculum scopes of life skills for Iranian Higher Education Students'. *Educ Strategy Med Sci*. 13 (4), 401-408.
- Hashemi S A, Nabavizadeh Z. (2018). The Role of Life Skills in the Curriculum, Fourth National Conference on Community Empowerment in Humanities and Management Studies, Tehran.
- Jacobs J. M, Wright P. M. (2018). Transfer of life skills in sport-based youth development programs: A conceptual framework bridging learning to application. *Quest*, 70(1), 81-99.
- Kian M, Ehsangar H, Izanloo B. (2020). The Effect of Hidden Curriculum on Creativity and Social Sills: The Perspective of Elementary Schools. *Social Behavior research & Health*,4(1), 487-496.
- Liu, D., Xianghua, T. (2019). Incorporating social events into school curriculum: How it relates to student growth. *Educational Planning*, 26(1), 43-50.
- Lee G Y, Lee D. Y. (2019). Effects of a life skills-based sexuality education programme on the life-skills, sexuality knowledge, self-management skills for sexual health, and programme satisfaction of adolescents. *Sex Education*, 19(5): 519-533.
- OECD (2018). Oecd skills outlook 2017: Skills and Global Value Chains. Oecd Publishing.
- Owhadi M, Mazāheri H. (2012). Validating the curriculum guide to "life skills and manners" education curriculum. *Educational Innovations*, 11(4): 165-186.
- McMullen J, Eaton P. (2021). The impact of a school-based life skills intervention in Ugandan secondary schools: perspectives of teachers and students. *Pastoral Care in Education*, 39(1): 4-23.
- Mahdavi M, Rasouli S. E, Mahdavi A. (2019). The Role of Life Skills in Elementary Curriculum Planning, 3rd International Conference on Innovation and Research in Educational Sciences, Management and Psychology, Tehran.
- Nasheeda A, Abdullah H. B, Krauss S. E, Ahmed, N. B. (2019). A narrative systematic review of life skills education: effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(3): 362-379.
- Prajapati R, Sharma B, Sharma D. (2017). Significance of life skills education. *Contemporary Issues in Education Research (CIER)*, 10(1): 1-6.
- Rajabivarzani M, Asgari M, Ghasemi H. (2020). Designing an pattern based on UNESCO Life Skills and Physical Fitness with a Consolidated Approach. *Educ Strategy Med Sci*. 13 (5): 546-555.
- Slobik J. (2017). Teaching life skills with the help of games, translated by Elahe Khoshnovis and Mohammad Reza Amirian, Raspina Publications.

- Singh B. (2020). Life Skills among Male and Female Students at Elementary Level. *Asian Resonance*, 8(2): 70-74.
- Steptoe A, Jackson S. E. (2018). The life skills of older Americans: association with economic, psychological, social, and health outcomes. *Scientific reports*, 8(1): 1-10.
- Sarabi M, Ahmadi P. (2019). Pathology of Thinking and Lifestyle Curriculum in First High School. *Research in Teaching*, 7(1): 211-231.
- Saravanakumar A. R. (2020). Life skill education for creative and productive citizens. *Journal of Critical Reviews*, 7(9): 554-558.
- Tan S. (2018). Life skills education: teachers' perceptions in primary school classrooms in Finland and Singapore. Master's Thesis in Education Spring Term 2018 Department of Education University of Jyväskylä.

Providing a Model of Life Skills Curriculum in Elementary School from the Perspective of Experts

Faezeh Azizi Farsani¹

Zohre Saadatmand^{2*}

Mohammad Ali Nadi³

Abstract

Purpose: Man is a social being and because of this characteristic, he is bound to learn life skills. Life skills are abilities that are developed with continuous practice and prepare a person to face daily life issues, increase mental, social and health abilities. The World Health Organization has defined life skills as the ability to perform adaptive and positive behavior in such a way that a person can cope with the challenges and necessities of his daily life. Life skills are the kind of cognitive, emotional and practical abilities that are needed for success and happiness in everyday life. Life skills training have been receiving the attention of educational system practitioners in recent years due to the fact that it prepares people to deal with problems and create adaptive behaviors. The main purpose of this study was to provide a model of life skills curriculum in elementary school from the perspective of experts.

Methodology: The current research was applied in terms of its purpose and qualitative research with thematic analysis in terms of implementation method. The statistical population included various academic experts of the country in the academic year of 2020-21, 14 people were purposefully selected and interviewed until theoretical saturation. The research tool was semi-structured interviews, whose validity was checked with content validity (4 experts including 2 sociologists, 1 psychologist and 1 educational science professor), and for reliability, coders' agreement method was used, and 3 interviews were random. They were selected and coded with another experienced colleague, and the coding agreement rate was 0.94. For data analysis, the coding method (re-oriented and selective) was used.

Findings: The results showed that 39 primary themes (open coding), 9 central themes including (family oriented, economic skills, citizenship skills, promotion of moral and religion-oriented skills and in the content dimension environmental skills, critical thinking, media literacy skills and skills Physical-psychological) and 2 selected subjects (purpose and content) as a model of life skills curriculum in elementary school.

Conclusion: Based on the results, it can be concluded that curriculum planners can present life skills in elementary school in the books of this course in the form of two general dimensions of goals and content.

Keywords: Curriculum Pattern, Life skills, Elementary, Content and Objectives

¹ Phd student of Curriculum Planning, Isfahan Branch (Khorasan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran.
faezehazizi.f.1400@gmail.com

² Associate Professor of Curriculum Planning, Isfahan Branch (Khorasan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran (corresponding author). z.1398.saadatmand@gmail.com

³ Associate Professor, Department of Educational Management, Isfahan (Khorasan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan (Khorasan), Iran mnadi@khuisf.ac.ir